27/01/2023

6ο Σεμινάριο Επιμόρφωσης Κατηχητών-τριών του Ιδρύματος Νεότητος και Οικογένειας της Αρχιεπισκοπής Αθηνών

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Με την ευλογία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου Β΄, πραγματοποιήθηκε η έκτη διαδικτυακή συνάντηση του Σεμιναρίου Επιμόρφωσης Κατηχητών-τριών, που διοργανώνει το Ίδρυμα Νεότητος και Οικογένειας της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών για δέκατη έκτη συνεχή χρονιά.

Οι 60 συμμετέχοντες Κατηχητές και Ιερείς Νεότητος από την **Ελλάδα** και το εξωτερικό είχαν την ευκαιρία να ακούσουν την εισήγηση της **κας Δέσποινας Ζαμάνη – Κόλλια, Υπ. Δρ. Θεολογίας, Φιλολόγου- Εκπαιδευτικού στην Ευαγγελική Σχολή Ν. Σμύρνης**, με θέμα: **«Το πρόσωπο της γυναίκας στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Το ζήτημα της ισοτιμίας των φύλων»**.

Η ομιλήτρια ξεκίνησε την εισήγησή της θέτοντας τα ερωτήματα πότε, πώς και

πόσο αναφέρεται το γυναικείο φύλο στα παλαιοδιαθηκικά κείμενα; Οι αναφορές αφορούν στα θέματα: **Δημιουργία, Συζυγία – Πολυγαμία, Χηρεία, Θυγατέρα, Συγγενής, Προφητεία – Κριτές**.

Στην ανάπτυξη του κυρίως θέματος τόνισε ότι η **Παλαιά Διαθήκη**, όχι μόνο προβάλει έντονα τη γυναικεία παρουσία με πρωταγωνιστικό ρόλο στη θεολογία της, αλλά και έχει τιτλοφορήσει μερικά βιβλία της με γυναικεία ονόματα, καθώς γυναίκες, όπως η Ρούθ, η Ιουδίθ και η Εσθήρ, πρωταγωνιστούν σε αυτά και προετοιμάζουν με τον τρόπο τους τον δρόμο για να έρθει ο Μεσσίας. Γυναίκες όπως η Σάρα, η Ρεβέκκα, η Ραχήλ αποτελούσαν παραδείγματα. Έπειτα η Δεββώρα και μερικές άλλες στην εποχή των Κριτών, έπαιξαν ηγετικό ρόλο. Υπάρχουν προφήτισσες όπως η Μιριάμ (Εξ. 15,20), η Ολδά (Δ΄ Βασ. 22, 14-20) και η Νωαδία (Νεεμίας 6, 14). Λάμπουν με την παρουσία τους σεβαστές γυναίκες, όπως ήταν η Λεία, η Ιαήλ και Άννα (μητέρα του Σαμουήλ), αλλά και γυναίκες πόρνες δεν αποκλείονται από τη γενεαλογία του Χριστού.

Αναμφίβολα η θέση της γυναίκας μέσα στο βιβλικό περιβάλλον εντάσσεται στους ισχύοντες κοινωνικοπολιτιστικούς κανόνες και στα δεδομένα της εποχής. Η βασική τοποθέτηση της **Παλαιάς Διαθήκης** αναφορικά με τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας επικεντρώνεται κυρίως στους τίτλους «σύζυγος» και «μητέρα». Πρόκειται λοιπόν για τις αξίες που αναγνωρίζονταν στη γυναίκα μέσα στα πλαίσια του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Στο 2ο κεφ. του βιβλίου της Γενέσεως η Εύα δημιουργείται από την πλευρά του Αδάμ. Τότε φωτιζόμενος από το Πνεύμα του Θεού ο Αδάμ είπε: “Τοῦτο νῦν (η γυναίκα δηλαδή είναι) ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου” (Γενέσ. β΄ 23, 24). Η γυναίκα, λοιπόν, δημιουργείται απ’ την πλευρά του άντρα, από την ίδια ουσία μ’ αυτόν για να γίνει φανερή η ισοτιμία τους. Έτσι, ενώ τονίζεται η ισοτιμία των ξεχωριστών υποστάσεων αρσενικού και θηλυκού ανθρώπου, δηλώνεται επιπλέον και η οργανική ενότητα των φύλωνσ’ έναν άνθρωπο. [Θεολογικά μιλάμε για ισοτιμία των δύο φύλων καθώς αποδίδουμε την ίδιατιμή, την ίδια αξία και στα δύο. Η ισότητα θα δήλωνε ίδια χαρακτηριστικά (δύναμη,
συναισθήματα, αντοχές, σωματική διάπλαση κ.ά.), που δεν ισχύει].

Φτιαγμένη από τον άντρα (ish), από την ίδια με αυτόν ουσία, η γυναίκα (isha) δεν είναι κατώτερή του, αλλά εσώτερή του, όπως το εκφράζει το θαυμαστικό επιφώνημα του Αδάμ. Κάθε πρόσωπο, χωρίς να συγχέεται με το άλλο -ελευθερία- είναι αυτό που είναι το άλλο. Στο πρόσωπο της γυναίκας ο άντρας αναγνωρίζει ολόκληρο τον εαυτό του, και ταυτόχρονα αναγνωρίζει πως είναι διαφορετικός από εκείνη: διαφορά που δηλώνεται με το γράμμα «a» του «isha».

Η γυναίκα ονομάζεται και βοηθός του άντρα, γιατί τον βοηθά να εξέλθει από τη μοναξιά του, το εγώ του και να συναντήσει το συ, να ολοκληρωθεί στο εμείς. Και επειδή αυτό δεν ισχύει μόνο για τη γυναίκα, κατά τον ίδιο τρόπο ο άνδρας είναι βοηθός της γυναίκας, όπως και ο Θεός είναι βοηθός του ανθρώπου (βλ.Ψαλμ. 32, 20).

Μεταβαίνοντας στην παρουσία της γυναίκας στην **Καινή Διαθήκη** κορυφαία στιγμή της ιστορίας είναι η συγκατάβαση της Θεοτόκου στο σχέδιο της ενανθρωπήσεως. Η **Παναγία** συντρίβει την κεφαλή του όφεως, όπως προφητεύεται στη Γένεση (3, 15). Με τη **Νέα Εύα** εισέρχεται ο Θεός στον κόσμο, εξυψώνοντας τις γυναίκες αλλά και σύσσωμο το ανθρώπινο γένος. Με το ναι της Παναγίας λύεται η κατάρα της **Εύας** και του **Αδάμ** και όλοι έχουμε δυνατότητα σωτηρίας και αιώνιας ζωής. Με το «γένοιτο» η Μαρία, αφού προηγήθηκε διάλογος με τον **Γαβριήλ**, συγκατανεύει εκούσια στο θέλημα του Θεού. Ο Αρχάγγελος, που εκτελεί εντολή του Θεού, συζητά με την Παρθένο. Κάνει διάλογο, απαντά σε ερωτήσεις και περιμένει να ακούσει την αποδοχή. Δεν την αντιμετωπίζει απλώς σαν ένα άβουλο όργανο που θέλει δεν θέλει θα υπηρετήσει το μυστήριο της θείας ενανθρωπήσεως, αλλά σαν μια ελεύθερη προσωπικότητα, κι ας ξέρει ότι από την απάντησή της εξαρτάται η σωτηρία των ανθρώπων.

Επίσης, προχωρώντας στα βιβλία της **Καινής Διαθήκης** συναντούμε τις Μαθήτριες του **Ιησού** – τις **Μυροφόρες** (Σωσσάνα, Μαρία η Μαγδαληνή, Μαρία η μητέρα του Ιακώβου, Σαλώμη), με (διευκρινιστική ή κοινωνική) αναφορά ωστόσο στο όνομα του συζύγου ή των γιων τους. Αξιώνονται να είναι οι πρώτοι μάρτυρες της **Ανάστασης** (ρηξικέλευθο για την εποχή).

Η υπέρβαση του φόβου και η άπειρη αγάπη για τον **Ιησού** τις τοποθετεί στο προσκήνιο του συγκλονιστικού γεγονότος. Οι Ισαπόστολοι – Αγίες γυναίκες ωθούμενες από τη χαρά και την πίστη στο ευαγγελικό μήνυμα αποδεσμεύονται από κοινωνικές προκαταλήψεις και αναλαμβάνουν ή στηρίζουν ενεργά τη διάδοσή του (Αγ. Μαρία Μαγδαληνή, Αγ. Φωτεινή η Σαμαρείτισσα, Αγ. Λυδία, Αγ. Πρίσκιλλα, Αγ. Θέκλα, Αγ. Ελένη, Αγ. Νίνα, κ.ά.)

Αξιοσημείωτη είναι και η παρουσία των Διακονισσών (Αγ. Ολυμπιάς, Σιλβίνα, Πενταδία, Πρόκλα, Αμπρούκλη, Σαβινιανή, Ελισσανθία, Μαρτυρία και Παλλαδία). Στις Διακόνισσες ανήκουν και η Μακρίνα (αδελφή Μ. Βασιλείου και Αγ. Γρηγορίου Νύσσης), η Λαμπαδία, η σύζυγος του Γρηγορίου Νύσσης Θεοφοβία, η Αγαλλίασις, η Ευτυχία, η Κλαυδιανή κ.ά.
Συνοψίζοντας η κα Ζαμάνη παρατήρησε ότι:

Η **Αγία Γραφή** γράφεται-συντίθεται σε πατριαρχικές και εν γένει ανδροκρατούμενες κοινωνίες.
• Η **Π. Διαθήκη** αποτυπώνει κυρίως την ανθρώπινη οπτική, δηλ. πώς ο άνθρωπος αντιλαμβανόταν τον Θεό και όχι πώς είναι ο Θεός.
• Στην **Π. Διαθήκη** εκφράζονται αλήθειες για τις σχέσεις των ανθρώπων, που όμως οι
κοινωνίες δεν μπορούσαν –ή δεν ήθελαν;- να αποδεχτούν.
• Στην **Αγία Γραφή** εξαίρεται η αξία της γυναίκας και τίθενται οι βάσεις και οι προϋποθέσεις για την ανάδειξή της και την ισοτιμία των δύο φύλων.
• Το ευαγγελικό μήνυμα μερικές φορές εγκλωβίζεται σε κοινωνικά σχήματα.
• Στην αγιολογία πλεονάζουν οι άνδρες άγιοι.
• Η **Εκκλησία** δεν καλεί σε γενική κοινωνική επανάσταση αλλά σε προσωπική αλλαγή.
• Η ισοτιμία των δύο φύλων λαμβάνεται μάλλον εσχατολογικά παρά ιστορικά.

Στο τέλος της εισήγησής της η ομιλήτρια παρουσίασε ένα Κατηχητικό σενάριο διδασκαλίας για τη σχέση των δύο φύλων στη χριστιανική ορθόδοξη διδασκαλία, το οποίο μπορούν οι Κατηχητές να αξιοποιήσουν στις δικές τους Κατηχητικές συντροφιές. Στον διάλογο με τους συμμετέχοντες, απαντήθηκαν πολύ ενδιαφέροντα ερωτήματα που συχνά θέτουν οι μαθητές-τριες, όπως: «Γιατί οι γυναίκες δεν μπορούν να μπουν στο Άγιο Όρος;», «Ποιος ήταν ο ρόλος των Διακονισσών;» κ.ά.

Η επόμενη διαδικτυακή συνάντηση θα πραγματοποιηθεί, συν Θεώ τη **Δευτέρα 6 Φεβρουαρίου 2023**, με ομιλήτρια την κα **Φανή Κουτσοβίτη, M.Ed. Θεολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών** – Συνεργάτη στο Πρόγραμμα **«Πρωτοβουλία για την πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας»** με θέμα: **«Το πρόσωπο της γυναίκας στη ζωή και την ιστορία της Εκκλησίας. Το μήνυμα των Αγίων γυναικών στη σημερινή εποχή»**.